

dat Bach er regelmatig in terugkomt. Je hoort veel liefde voor Bach in dit stuk. Wat ik er ook erg goed aan vind, is dat er bepaalde structuren in voorkomen die terugkeren, maar dan steeds weer anders van klankkleur.'

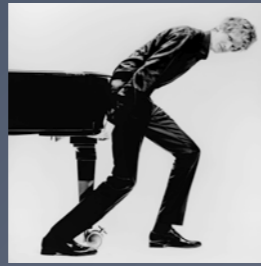
Spelen zonder bladmuziek

Nuala McKenna houdt van uitdagingen en maakt het zich nooit gemakkelijk. Behalve dat ze graag moeilijke, gelaagde stukken uitvoert, speelt ze ook alles uit het hoofd, zelfs een mozaïekprogramma als dit. 'Ik heb zo langzamerhand al veel concerten uit mijn hoofd gespeeld', legt ze uit, 'en het gaat altijd goed. Ik voel me meer op mijn gemak zonder bladmuziek voor mijn neus, want daardoor kan ik me veel beter concentreren op mijn spel. Als ik niet verstoep zit achter een enorme lessenaar heb ik bovendien meer contact met het publiek. En ik vermijd dat vreselijke moment, waarop je de bladzijde moet omslaan! Je cello moet weg, waar laat je je strijkstok, de bladmuziek valt misschien wel op de grond... Er gebeurt van alles en de spanning breekt. Juist een concert als dit, met één grote spanningsboog, kan alleen maar zonder bladmuziek.'

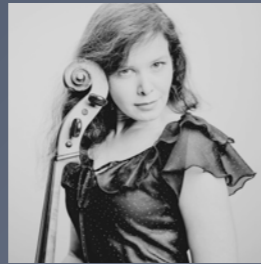
Na een korte denkpauze op de vraag wat ze met dit concert wil laten horen of bereiken antwoordt ze: 'Drie jaar geleden - en misschien wel mede door mijn docent Jean-Guihen Queyras - ontdekte ik het solospel. Ik speelde voordien veel kamermuziek en in orkesten, maar op den duur begon het me te hinderen dat ik altijd iemand anders nodig had als ik iets wilde uitvoeren. Toen ben ik het repertoire voor cello solo gaan ontdekken en het is ongelooflijk wat daar allemaal uitkwam. Er zijn zoveel mooie stukken voor cellosolo. Neem alleen de Suites van Benjamin Britten, en gelukkig schreef hij er drie! Het solorepertoire en het solo spelen, is een passie geworden die ik wil delen. En met dit mozaïekprogramma wil ik mensen aanzetten tot heel geconcentreerd luisteren. Doordat ik met twee strijkstokken speel, een barokstok en een moderne, geef ik de luisteraars toch nog wat houvast: als ik van strijkstok wissel, verandert de muziek van stijlperiode. Met dit concert hoop ik te bereiken dat luisteraars de tijd vergeten, dat ze ervaren dat een uur kan voelen als tien minuten. Misschien is ook een deel van het repertoire nieuw voor veel mensen. Ik hoop dat ze juist daaraan veel plezier beleven. Dat zou me heel blij maken.'

Agnes van der Horst

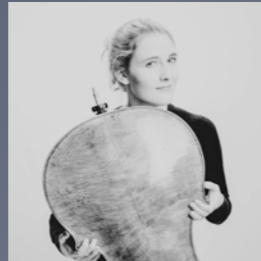
FINALISTEN TOUR 2018/2019

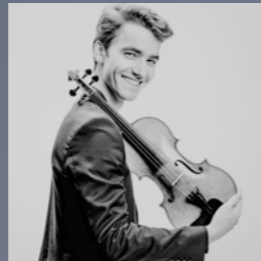
Rik Kuppen
piano

Maya Fridman
cello

Nuala McKenna
cello

Pieter van Loenen
viool

DUTCH CLASSICAL TALENT

Dutch Classical Talent - Tour & Award is een talentontwikkelingstraject van achttien maanden voor jonge musici die studeren of zijn afgestuurd aan een van de Nederlandse conservatoria, mede mogelijk gemaakt door NPO Radio 4 en de JCP Stichting. Finalisten doorlopen een intensief coachings- en studieprogramma, geven een tour langs 12 Nederlandse concertzalen en staan een maand lang programmabreed in de spotlights op NPO Radio 4. De tour eindigt met een finale in TivoliVredenburg op zondag 19 mei waarbij een van de finalisten naar huis gaat met de Dutch Classical Talent Award.

www.dutchclassicaltalent.nl

NUALA McKENNA

**DUTCH
CLASSICAL TALENT**

PROGRAMMA

DUTCH CLASSICAL TALENT IS EEN INITIATIEF VAN DE NEDERLANDSE
CONCERTZALEN, NPO RADIO 4 EN DE JCP STICHTING

PROGRAMMA

NUALA MCKENNA CELLO

Johann Sebastian Bach 1685 - 1750

Suite voor cello nr. 6 in D, BWV 1012

Prelude

Allemande

Courante

Sarabande

Gavotte I

Gavotte II

Gigue

György Ligeti 1923 - 2006

Sonate voor cello (1948 - 53)

Dialogo (Adagio, rubato, cantabile)

Capriccio (Presto con slancio)

Diego Ortiz ca. 1510 - 1570

Recercadas del Trattado de Glosas (1553)

Nr. 1, 3, 8

Benjamin Britten 1913 - 1976

Suite voor cello nr. 1 opus 72 (1964)

Canto primo: sostenuto e largamente
(deel 1)

Fuga: Andante moderato (deel 2)

Serenata: Allegretto pizzicato (deel 4)

Marcia: Alla Marcia moderato (deel 5)

Max Knigge *1984

To the Lighthouse (2018) *

* Geschreven in opdracht van Stichting De Suite.

DESUITE

Een concert als een mozaïek

In dit programma worden alle in bovenstaande lijst opgesomde composities, plus de afzonderlijke delen ervan, door celliste Nuala McKenna uitgevoerd. Maar: vergeet de volgorde! Nuala strooit alle onderdelen door elkaar, en niet om van dit concert een raad-welke-muziekspelletje te maken. 'Ik wil de luisteraars meenemen op een muzikale reis', verklaart ze. 'Ik wil laten horen dat er bruggen zijn tussen de werken op dit programma, ook al zit er soms 400 jaar tussen. Het zijn werelden waarvan we misschien niet verwachtten dat ze konden samenvloeien. Ik nodig iedereen uit met een niet-analytische manier naar de muziek van verschillende eeuwen te luisteren, maar gewoon de klanken te ervaren. Mijn programma is ontworpen als een mozaïek. Elk stuk is uniek, maar allemaal samen krijgen ze een nieuw leven. Ik daag iedereen uit de vertrouwde manier van naar een concert luisteren achter zich te laten, en open te staan voor een nieuwe ervaring.'

Kraskras door vijf eeuwen muziek

Een vroege vrijdagochtend in het Concertgebouwcafé. Nuala McKenna praat al heen en weer wiegend over haar ideeën, drijfveren en het programma dat ze samenstelde voor haar Dutch Classical Talent Award Tour. En het werkt: in de draagdoek op haar borst slaapt de kleine Ruben, een maandje jong, dwars door alles heen. Hij is wel wat gewend. Hij wordt vaak meegenomen, want niet alleen zijn moeder, ook zijn vader is een drukbezet cellist. De Duits-Ierse Nuala McKenna woont nu zo'n zes jaar in Nederland. Slechts een miniem zangerig accentje geeft aan dat ze in Duitsland is opgegroeid en opgeleid. Haar programma is vooral ontstaan door haar gretige ontdekkingsdrift: altijd op zoek naar mooie, complexe composities die haar dwingen zichzelf voortdurend te verbeteren. Hoewel ten tijde van het gesprek de volgorde nog niet vaststaat, begint het programma hoogstwaarschijnlijk met Bach. Nuala McKenna koos voor de Zesde Cellosuite, door Rostropovitsj eens omschreven als 'verblindend zonlicht'. Het is ook haar 'favoriete suite': 'Ik hoor heel veel andere stukken van Bach in dit werk, de passies, de cantates. Bach is hier op zijn hoogste niveau, juist dat fascineerde me. Op een dag besloot ik, dit stuk ga ik leren. Dat moest gewoon, ik kon niet anders. Het heeft wel lang geduurd voordat ik het onder de knie had. Het is heel moeilijk om te spelen, echt acrobatiek voor cellisten.' Om het nog een tikkeltje moeilijker te maken schreef Bach deze suite voor een vijfsnarig, niet meer bestaand, strijkinstrument. Er zijn cellisten (Nicolas Altstaedt bijvoorbeeld) die er een nieuw instrument voor laten bouwen. 'Ik doe het liever op mijn eigen cello', zegt Nuala, 'maar wel met een barokstok. Zo'n lichtere stok maakt enorm verschil, dat is bij deze muziek een groot voordeel.'

Bachs Cellosuites zijn door alle grote cellisten uitgevoerd. Imponerend voor een aanstormend

jong talent? 'Ik heb vooral veel naar Anner Bijlsma geluisterd', antwoordt ze. 'Al luisterend heb ik zelfs geprobeerd uit te vinden welke streken hij gebruikte. Hij heeft ontzettend goed nagedacht over wat er - zelfs qua streek - het beste past bij Bach. Daar heb ik veel van geleerd. Ook de opnames van mijn geweldige leraar Jean-Guihen Queyras inspireerden me. Zijn Bach is licht en energiek, nooit moe of traag. Maar het beste en fijnste is je eigen manier van spelen te vinden, daarbij - zoals Anner Bijlsma - uitgaand van: wat staat er precies in de partituur. Dat is op zich al moeilijk, want Bach geeft maar weinig aanwijzingen.'

De onbeantwoorde liefde bij Ligeti

De Sonate voor Cello solo van Ligeti bestaat uit twee contrasterende delen, het ene: *Dialogo* is melancholiek en melodieus, het tweede: *Capriccio con slancio*, onstuimig en snel (*con slancio* betekent zoveel als stormachtig). In het eerste deel vallen de vloeiende klankkleuren op, veroorzaakt door de glissando-pizzicati. Nuala: 'Ik weet niet precies wanneer ik besloot dit stuk op mijn repertoire te zetten. Ik heb het waarschijnlijk een paar keer gehoord, toen ik - zo gaat het vaak bij mij - op een gegeven moment het gevoel kreeg van: dat wil ik ook kunnen spelen. Het is een behoorlijk virtuoos werk. Dat pizzicato-glissando is moeilijk om goed uit te voeren, want de resonantie van het pizzicato wordt door de glissandotechniek eigenlijk weggetrokken en je moet natuurlijk wel alle twee de technieken duidelijk naar voren laten komen. Het verhaal achter dit stuk is wel wat triest. Ligeti schreef het eerste deel als een zelfstandig stuk voor een celliste op wie hij stiekem verliefd was. Zij wist van niets, nam het stuk beleefd aan, bedankte vriendelijk en heeft het vervolgens nooit gespeeld. Het tweede deel heeft hij er veel later bij geschreven. Het is heel ritmisch, zelfs agressief soms. Best bijzonder voor een cellostuk.'

Een compositie bedoeld als improvisatie

Diego Ortiz is een Spaans componist uit de zestiende eeuw. Behalve dat hij uit Toledo kwam, een van de beroemdste gambaspelers van zijn tijd was en werkte aan het hof van de onderkoning van Napels (destijds een deel van Spanje) is er weinig over hem bekend. In zijn in 1553 gepubliceerde *Recercadas del Trattado de Glosas* beschrijft hij met een reeks composities - voor viola da gamba met continuo en voor viola da gamba solo - hoe bepaalde versieringen (glosas) moeten worden uitgevoerd. De cello bestond toen nog niet (of nog maar net) en een viola da gamba heeft vijf tot zeven snaren (een cello maar vier). 'Toch is de muziek tamelijk gemakkelijk uit te voeren op cello', aldus Nuala. 'Het instrument heeft min of meer dezelfde stemming. Wel lastig is dat in de partituur de maatstrepen en de maataanduiding ontbreekt. Toen ik aan de stukken begon, moest ik echt zoeken naar het ritme. De composities zijn eigenlijk bedoeld als een soort improvisatie, waarbij alle versieringen

zijn uitgeschreven. In wezen is het eenvoudige muziek, maar hoe vaker je de stukken speelt, hoe beter ze worden en uiteindelijk ontdek je dat het echt geweldige muziek is. Ik ben er zó verliefd op! Dit is Renaissancemuziek, een andere taal met andere harmonieën. Muziek uit een andere wereld.'

'JUUST EEN CONCERT ALS DIT, MET ÉÉN GROTE SPANNINGSBOOG, KAN ALLEEN MAAR ZONDER BLADMUZIEK'

Engelse muziek met exotische invloeden

'Tijdens mijn conservatoriumtijd in Bazel moest ik een essay schrijven over een van de Cellosuites van Britten. Ik heb verschillende boeken over Britten gelezen en veel naar zijn muziek geluisterd. Britten is een heel interessant mens en componist. Ik koos voor de Eerste Suite omdat die zo kenmerkend is. Het begin ervan klinkt als een Engels mannenkoor, de muziek heeft iets heel ouderwets, maar dan hoor je in andere delen opeens Spaanse en Indiase muziek en nog veel meer klanken uit andere culturen. Britten reisde veel, maakte in zijn leven veel mee, en dat hoor je in zijn muziek. Zijn composities zijn uniek, ik ken niemand die zo componeert als hij. In de delen die ik van zijn Eerste Suite speel, komt van alles langs, zoals Spaanse gitaarmuziek in de *Serenata*. Ook aan technieken is het stuk heel divers met flageoletten, pizzicato, heel hoge tonen en heel lage. Niet gemakkelijk, maar als je het eenmaal in de vingers hebt, geniet je ervan. Het leukste aan stukken als deze is dat je nooit bent uitgeleerd. Iedere keer als ik het weer speel denk ik: hoe ik het de vorige keer deed, dat was helemaal niet goed!'

Knigges hommage aan Bach

'Muziek als een stroom. Gedachten als water. Plotselinge stemmingswisselingen en ideeën die toch logisch uit elkaar voortvloeien.' Zo omschrijft Max Knigge, die de opdrachtcompositie van dit programma schreef zijn nieuwe werk, *To the Lighthouse*. Het is waarschijnlijk een verwijzing naar de stroom van gedachten en discussies in het gelijknamige boek van Virginia Woolf. Nuala: 'Dit stuk is volgens mij ook een hommage aan Bach. Max heeft tijdens het componeren waarschijnlijk rekening gehouden met hoe het programma in elkaar zit en